

Tezden Türetilmiş Makale

27 Mayıs Darbesi'nin Meşruiyetini Sağlamaya Çalışan *Öncü* Gazetesinin YTP ve TİP Çizgisindeki Değişimi*

Meltem Şahin (Arş. Gör. Dr.)
Erciyes Üniversitesi İletişim Fakültesi
meltemsahin@erciyes.edu.tr
Orcid: 0000-0003-0337-1678

Başvuru Tarihi: 16.10.2018
Yayına Kabul Tarihi: 24.12.2018
Yayınlanma Tarihi: 21.01.2019

Öz

Bu çalışmanın konusu, 26 Ağustos 1960 – 17 Kasım 1962 tarihleri arasında, 27 Mayıs 1960 Darbesi'nin ardından çıkarılan *Öncü* gazetesinin yönetiminde yaşanan değişime bağlı olarak Yeni Türkiye Partisi (YTP) ve Türkiye İşçi Partisi (TİP) ile olan ilişkilerinin gazetenin içeriğine nasıl yansıdığıdır. 27 Mayıs 1960 Askerî Darbesi'nden 3 ay sonra yayın hayatına giren *Öncü*, yeni iktidarın fikir ve inançlarını yayması ve darbenin meşruiyetini sağlamaya çalışması anlamında basın tarihinde önemli bir yerde durmaktadır. Alparslan Türkeş'in etkisinde çıktığı ve 27 Mayıs fikirlerini desteklemek için çıkarıldığı kesin olan *Öncü*'nün ortaya çıkmasını sağlayan darbeye ilişkin olan temel siyasi duruşla birlikte, oluşan yeni siyasi partilerle yürüttüğü ilişki de önemlidir. Söz konusu ilişkiyi açıklamak ve bu ilişkinin gazetenin karakterine yansımalarını aktarmak amacıyla gazetenin yayımlanan tüm sayılarına bakılmış, konuyla ilgili tüm metinler tarihsel betimleyici analiz yöntemiyle incelenmiştir. Çalışma sonunda *Öncü*'nün yeni kurulan ve farklı ideolojilere sahip siyasi partilerle olan yakınlığının içeriklere önemli ölçüde yansıdığı ortaya çıkmıştır. Aydın Yalçın yönetiminde gazetede YTP ile ilgili haberler ağırlıkla yer alırken, liberal ekonomi savunulmuş ve CHP'nin devletçilik politikası eleştirilmiştir. 1962'de Kuvvet Başarı ve Müşerref Hekimoğlu yönetiminde ise TİP'e yakınlık; sendika, işçi haberleri, çalışma ilişkileri, kadınların iş yaşamı gibi konuların sayfalarda sıklıkla yer almasıyla kendini göstermiştir. Yönetimdeki yapı değişimi gazetenin yazar kadrosuna da yansımıştır.

Anahtar Kelimeler: *Öncü* Gazetesi, 27 Mayıs 1960 Darbesi, Yeni Türkiye Partisi, Türkiye İşçi Partisi.

* Bu çalışma Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'ne 2017 yılında sunulan "Öncü: 27 Mayıs Askerî Darbesinin Ardından Çıkan Bir Gazetenin Tarihi" başlıklı Doktora tezinden türetilmiş makedir.

Article Derived From Dissertation

The Change of *Öncü* Newspaper, Which Had Been Trying to Support the Legitimacy Of the Military Coup of May 27, 1960, With the Trendline of the YTP and TIP

Meltem Şahin (PhD.)

Erciyes University Faculty of Communication

meltemsahin@erciyes.edu.tr

Orcid: 0000-0003-0337-1678

Date Received: 16.10.2018

Date Accepted: 24.12.2018

Date Published: 21.01.2019

Abstract

The subject of this study is, how the relationship of *Öncü* Newspaper, started publication following the coup of May 27, 1960, between August 26, 1960 and November 17, 1962, with New Turkey Party (YTP) and the Workers Party of Turkey (TIP), reflected on the content of the newspaper depending on the changes in its management. Beginning its publication life 3 months after the Military Coup of May 27, *Öncü* stands in an important place in the history of press, in terms of spreading the ideas and beliefs of the new power and trying to ensure the legitimacy of the coup. It is clear that *Öncü* was published under the influence of Alparslan Türkeş and published to support the ideas of May 27. The relationship with the new political parties is important as well as the main political stance related to the coup leading to the emergence of *Öncü* newspaper. In order to explain this relationship and to convey the reflections of this relationship to the character of the newspaper, all published issues of the newspaper were examined and all related texts were analyzed with historical descriptive analysis method. At the end of the study, it was revealed that the fondness of *Öncü* with the parties that were newly formed and having different ideologies, significantly reflected on the contents. While the news about YTP in the newspaper was dominant under the direction of Aydın Yalçın, the liberal economy was defended and the statism policy of CHP was criticized. In 1962, under the direction of Kuvvet Başarır and Müşerref Hekimoğlu, fondness to TIP was apparent with the subjects such as union, worker news, working relations, women's work life being frequently available on the pages. The change of structure in the management also reflected on the journalist staff of the newspaper.

Keywords: *Öncü* Newspaper, Military Coup of May 27, 1960, New Turkey Party, Workers Party of Turkey.

1. Giriş

İlk örneklerini devlet girişimiyle yayımlanan resmi nitelikli ve yabancıların çıkardığı diplomatik amaçlı yayımlanan gazetelerle veren Türk basını (Taş, 2012, 139), tarih içinde sunduğu diğer birçok örnekle de basın-siyaset ilişkilerini analiz etme adına önemli bir tarihi laboratuvardır. Siyasi tarafsızlık etik bir ilke olarak kabul edilse de tarih içinde gazetelerin büyük bir kısmı ya iktidar kontrolünde ya da bir siyasal partiyle bağlantılı veya savunucu olarak çalışmıştır. Gazetelerin siyasetle olan bu ilişkisi genel karakterine ve haber üretim sürecine yansımıştır. Bu yansıma temelde gazetenin yayımlanma amacıyla ve sahiplik ilişkisiyle ilgilidir. Kimi zaman bir ideolojik fikri yaymak amacıyla çıkarılan gazetelerin yanı sıra, başyazarı ya da sahibi bir siyasal parti mensubu olan gazeteler de basın tarihi içinde çeşitli örnekleriyle yer almıştır. Örneğin Frey, araştırmasında 1920-1957 yılları arasında TBMM'de 75 gazetecinin milletvekilliği yaptığını ifade etmiştir (akt: Gürkan, 1998, 79).

Siyasal toplumsallaşma; kanıların, siyasal değerlerin biçimlenmesinde büyük önem taşımaktadır (Bektaş, 2000, 71). Siyasal toplumsallaşmada kuşkusuz en büyük pay basına düşmekte, basın geniş kitleleri benzer fikirler etrafında birleştirebilmektedir. Bu nedenle siyasal aktörlerin basın üzerindeki ilgisi ve denetimi tarihin birçok diliminde izlenebilmektedir. Türkiye siyasal hayatının geçirdiği II. Meşrutiyet, Millî Mücadele, Cumhuriyet, çok partili siyasi hayata geçiş ve askerî darbe dönemleri gibi önemli kırılma evrelerinde basının aktif rol oynadığı, gazetelerin bu süreçleri hem etkilediği hem de süreçlerden etkilendiği bilinmektedir. Çalışmanın konusu olan *Öncü* gazetesi de 27 Mayıs 1960 Askerî Darbesi'nin ardından, askerî iktidarın gerçekleştirdiği eyleme kamuoyu desteği sağlama ve askerî iktidarın siyasi varlığına meşruiyet kazandırma amacıyla çıkarılmış bir gazetedir. *Öncü*, 27 Mayıs Askerî Darbesi'nden 3 ay sonra yayın hayatına girmiştir. Bu zaman diliminde darbeye destek veren birçok gazete olmasına rağmen; iktidar, yeni, kendi kontrolünde olan, kendini anlatacak, ideolojisini yayacak, fikir ve inançları aktaracak, kısacası sesi olacak bir yayın aracına ihtiyaç duymuştur. *Öncü*'nün bu ihtiyaç ve amaçla yaratılması önemlidir.

26 Ağustos 1960 – 17 Kasım 1962 tarihleri arasında yayımlanan *Öncü*'nün tanıklık ettiği bu dönemde önemli siyasal, sosyal ve ekonomik gelişmeler olmuştur. Askerî darbe salt siyasal müdahalenin ötesinde büyük bir toplumsal değişimi de beraberinde getirmiştir. Darbeden sonra Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) (Bkz. Çağlar Keyder, 2004; Rıdvan Karluk, 2009; Doğan Avcıoğlu, 1998) kurulmuş, eğitim ve sağlık alanında birçok ilerleme kaydedilmiş (Bkz. Rıdvan Karluk, 2009; Doğan Avcıoğlu, 1998) sonunda Devrim otomobilinin ortaya çıkmasına ön ayak olan Otomobil Endüstrisi Kongresi toplanmıştır (Bkz. Cemal Üner, 1971; Muhittin Şimşek, 2006). MBK içinde bazı fikir ayrılıklarının ortaya çıkmasıyla 14'lerin tasfiyesi gerçekleşmiş (Bkz. Seçil Karal Akgün 2009; Dünder Seyhan, 1966; Orhan Erkanlı, 1972), MBK yönetiminde Anayasa çalışmaları başlamış ve 1961 Anayasası kabul edilmiş, Kurucu Meclis tartışmaları gündeme gelmiş ve siyasal parti faaliyetlerine izin verilmesiyle birlikte ülkede birçok yeni siyasal parti kurulmuştur. Ardından seçimlere gidilmiştir. Ülke gündeminde Yassıada mahkemeleri ve DP'lilerin durumu önemli gündem maddeleri olarak yer alırken, ordu içinde süren anlaşmazlıklar sonucu yeni müdahale girişimleri olmuştur (Bkz. William Hale, 1996, Rıfki Salim Burçak, 1988; Yılmaz Öztuna, Ayvaz Gökdemir, 1987).

27 Mayıs Darbesi'nin hemen ertesinde çoğu gazete ordunun arkasında durmuştur. *Cumhuriyet* gazetesi 27 Mayıs sabahı '*Memleketin bugünkü buhranına ve kardeş*

kavgasına mani olmak üzere; Kahraman Türk Ordusu Bütün Memlekette Dün Gece Sabaha Karsı İdareyi Ele aldı' manşetiyle çıkarken, *Akşam* gazetesinde 28 Mayıs 1960'ta, *'İkinci Cumhuriyet Kuruluyor, Büyük Millet Meclisi dün feshedildi. Orgeneral Cemal Gürsel millete teminat verdi.'* başlığı yer almıştır. *Hürriyet* ise 28 Mayıs 1960'ta *'Yurtta Tam Bir Huzur Hüküm Sürüyor'* başlığıyla çıkmıştır. Darbeden sonra MBK tarafından basınla ilgili antidemokratik yasalar kaldırılmış, basında özdenetim çalışmaları içinde Basın Ahlak Yasası ve Şeref Divanı oluşumuna zemin hazırlanmış (Bkz. Abdi İpekçi, 1966), basın mesleğinde çalışanlarla çalıştıranlar arasındaki ilişkiyi çalışanlar lehinde düzenleyen 212 Sayılı Kanun kabul edilmiştir. Bunun ardından gerçekleşen 9 gazetenin sahiplerinin aldığı 3 günlük boykot kararı (Bkz. 10 Ocak ve Ötesi, 1963, Bedii Faik, 2003) ve sonrasında getirilen Tedbirler Kanunu gibi dönemin önemli konuları *Öncü*'nün sayfalarında da yer bulmuş meselelerdir.

Bu çalışma, *Öncü*'nün Yeni Türkiye Partisi (YTP) ve Türkiye İşçi Partisi (TİP) ile olan ilişkisine odaklanmıştır. Çünkü *Öncü*'yü çıkaranlar ve onların partilerle olan ilişkileri gazetenin hem yazar kadrosunda hem de yayın politikasında değişimlere neden olmuştur. Şöyle ki, 13 Şubat 1961'de Yeni Türkiye Partisi (YTP) kurulduktan sonra *Öncü*'nün bu partinin yayın organı olduğu iddia edilmiştir. Gazete ilk başta bunu reddetse de daha sonra başyazar Aydın Yalçın¹ YTP'ye katıldığını ifade etmiş ve seçim çalışmalarını gazetede aktarmıştır. Gazetenin bu döneminde YTP politikalarıyla uyumlu bir şekilde devletçilik politikasının karşısına liberal söylemler oturtulmuş ve bu yaklaşım tüm içeriğe yansımıştır. *Öncü*'yü 18 Şubat 1962'de devralan Kuvvet Başarı ve Müşerref Hekimoğlu'yla² birlikte gazetede bu kez 13 Şubat 1961'de kurulan bir başka parti olan Türkiye İşçi Partisi (TİP) etkisi görülmektedir. Müşerref Hekimoğlu gazeteyi nasıl devraldıklarını aktarırken Cemal Gürsel'in bir aylık maaşıyla gazeteyi desteklediklerini, diğer MBK üyelerinden bazılarının da maddi destekte bulduklarını (Hekimoğlu, 1975, 52) ifade etse de bu dönemde içeriklerde sendikal haklardan, çalışma ilişkilerinden, iş ve işçi haberlerinden oluşan daha çok sosyal konulara değinen bir haber içeriğiyle karşılaşmaktadır. Hatta bu dönemde Behice Boran, Mehmet Ali Aybar yazılarıyla gazeteye katkıda da bulunmuşlardır.

Bu bilgilerden hareketle çalışmada, 2 yıllık yayımlanma geçmişine sahip bu gazetenin farklı kişilerin yönetiminde, onların ideolojik yakınlıklarıyla nasıl çizgi değiştirdiğinin sunulması amaçlanmıştır. Çalışma, tarih içinde gazetelerin siyasetle olan ilişkilerini analiz eden tartışmalara katkıda bulunma, bu ilişkiden doğan sonuçların gazete sayfalarında topluma nasıl aktarıldığına ve toplumun bu yönde nasıl şekillendirilmeye çalışıldığına bir örnek sunma çabası taşımaktadır. Kullanılan kaynakların hepsi, *Öncü*'nün analizine katkıda bulunan, onu anlamaya ve açıklamaya yardımcı olacak kaynaklar arasından seçilmiştir. Birincil kaynak *Öncü* gazetesinin bizzat kendisidir. Gazetenin 26 Ağustos 1960 – 17 Kasım 1962 tarihleri arasındaki tüm sayıları taranmış, bu çalışmanın konusu olan YTP dönemine ve TİP dönemine dair tüm metinler incelenmiştir. Dönemin diğer gazeteleri de birincil kaynaklar içinde değerlendirilmiştir. Diğer kaynaklar ise döneme tanıklık eden araştırmacı, yazar ve gazetecilerin anı ve biyografilerinden oluşmakla birlikte, tarih, siyaset, sosyoloji, iletişim gibi farklı disiplinlerden dönemi aktaran, tartışan kaynaklardan da yararlanılmıştır.

2. *Öncü*'nün Ortaya Çıkışı ve Sahiplik Yapısı

İlk sayısı 26 Ağustos 1960 tarihinde yayımlanan *Öncü*'nün sahibi Ziya Tansu, Alparslan Türkeş'in eski silah arkadaşı İsmail Tansu'nun kardeşidir. Tansu, ordu içinde NATO

kapsamında kurulmuş 'Özel Harp' kadrosunun öncülerindendir ve Kıbrıs'taki Türk Mukavemet Teşkilatı'nın (TMT) kurucusudur. Bir yıl sonra ordudan emekliye ayrılıp *Öncü*'nün idari müdürü olmuştur (Gürsoy, 2013, 45). *Öncü*'nün ortaya çıkışında Alparslan Türkeş'in büyük etkisi vardır. Öymen, Türkeş'in Milli Birlik Komitesi'nde çoğunluğu elinde tuttuğunu ve istediği kararları rahatça çıkarabildiğini aktarmıştır. Buna göre Türkeş'in Gürsel'i ikna etmesiyle birlikte '27 Mayıs ruhunu yaşatacak bir siyasi parti' (Milli Birlik Partisi) kurulması fikri de ortaya çıkmıştır. Türkeş, parti için Ekrem Alican, Aydın Yalçın gibi sivillerle görüşmüş, Müsteşar Yardımcısı Albay Fuat Uluç'u bu iş için görevlendirmiştir. Bununla birlikte, partinin görüşlerini yansıtacak günlük bir gazete çıkarma fikri de oluşmuştur (Öymen, 2011, 222).

"Yirmi beş yıla ulaşan gazeteciliğimde en güzel serüveni Öncü'de yaşadım (Hekimoğlu, 1975, 48)" diyen ve son yayın döneminde *Öncü*'nün ortakları arasında olacak olan Müşerref Hekimoğlu, gazeteyle ilgili şunları aktarmıştır: *"Doğan Avcıoğlu; "Senin 27 Mayısçılar bir gazete çıkarıyormuş, dedi. Çok şaşırımdı. Soluğu eski Meclis'te aldım. Numan Esin ile Dündar Taşer'i gördüm alt salonda. "Bir gazete çıkarıyormuşsunuz" dedim. "Nereden çıkardın bunu, asılsız bir söylenti" dediler. Söylentinin aslını çıkardık ortaya."*

Hekimoğlu, gazetecilik başarısıyla, Ankara Valiliğine *Yeni Işık* adlı bir gazete için imtiyaz almak üzere başvurulduğunu açığa çıkardıklarını aktarmış, *Yeni Işık* gazetesinin yayın hakkının, Alparslan Türkeş'in eşi Muzaffer Türkeş adına alındığını, gazetenin parasal desteğini de bankacı Kâzım Taşkent'in sağlayacağını ifade etmiştir. Konunun MBK tarafından öğrenilince kıyamet koptuğunu ve *Yeni Işık*'ın bir ara yayınının durduğunu ifade eden Hekimoğlu daha sonra *Yeni Işık*'ın, *Öncü*'ye dönüştüğünü ve komitenin Türkeş kanadının görüşlerini yansıtan bir gazete olarak Türk basınına katıldığını ifade etmiştir (Hekimoğlu, 1975, 50-51).

Söz konusu dönemde gazetecilik yapmış pek çok kişinin aktardığına göre gazetenin Alpaslan Türkeş'in etkisinde çıktığı ve 27 Mayıs fikirlerini desteklemek için çıkarıldığı kesindir. Ancak çalışan gazetecilerin işin arkasında Türkeş'in varlığından habersiz oldukları iddia edilmiştir. Altan Öymen; *"Öncü'nün sermayesi, Yapı Kredi Bankası tarafından sağlanmıştı. Sahibi Ziya Tansu'ydu. Öncü 27 Mayıs'ı desteklemek için kurulmuştu (Duayen Gazeteciler 3, 2005, 21)"* sözlerini aktarırken, *Öncü*'de çalışan bir başka gazeteci Yalçın Toker de *"Zaten o dönemde Gürsel'in, Başbakanlık Müsteşarı olan Türkeş'in etkisi altında bulunduğu ve Türkeş ne derse onu yaptığı söylemleri çok yaygındı. Bu sebeple Türkeş'ten, ihtilâl yönetiminin en güçlü adamı diye söz ediliyordu. Parti kurma çalışmaları içerisinde, bu düşüncenin topluma da benimsetilmesi için Ankara'da Öncü isimli bir de gazete çıkarılmaya başlandı (Toker, 2010, 98.)"* demiştir. O dönemde gazetecilik yapan Hıncal ve Öcal Uluç, Başbakanlık Müsteşar Yardımcısı Albay Fuat Uluç'un oğullarıdır. Ziya Tansu, onlarla birlikte gazetenin yazı işlerinde çalışacak kadroyu belirlerken, Basın-Yayın Hukuk Müşaviri Yüzbaşı Fikret Ekinci'nin önerisiyle, Altan Öymen ile Aydın ve Nilüfer Yalçın gazeteyle dâhil edilmiştir. Daha önce Oktay Ekşi ile de görüşen Tansu, böylece gazetenin temel kadrosunu tamamlamıştır (İpekçi ve Coşar, 1965, 424).

Öncü, ilk sayısını dahi yayınlamadan perde arkasında Türkeş'in olduğu dedikoduları çıkmış ve çeşitli iddialar ortaya atılınca, Altan Öymen, *'Öncü*'den Okuyucu'ya' köşesinde, *'Öncü*'nün Kuruluşu Hakkında' başlıklı ilk yazısıyla konuya açıklık getirme ihtiyacı duymuş ve Ziya Tansu ile aralarında geçen diyalogu aktarmıştır:

Bir gün Ziya Tansu aramızdan birkaçı ile görüştü. Elinde bir sermaye olduğunu, gazete çıkarmak istediğini bildirdi. Gazetenin gayelerini sorduk. 'gerçekleri yazmak; Atatürk İnkılapları istikametinde memlekete hizmet etmek' diye özetledi. Sorduk:

- Bu gayeye giriş yolunu kim tayin edecek?

- 'Siz' dedi.

- Başmakale, ikinci makale, bunları kim yazacak?

- İlim dallarında edebi sahada temayüz etmiş kimselerden rica ederiz. Bir yazı kurulu kurarız. Onları bu kurul tayin eder, tespit ederiz.

- Çalışan-çalıştıran arasındaki münasebetler

Sizin istediğiniz gibi mukavele yapacağım. Bütün haklarınızı tanıyacağım.

Aynı yazıda Öymen, üçüncü sayfada açıkladıkları yazı işleri kadrosunda yer alan isimlere dikkat çekerek; "*Oradaki isimler hürriyetlerinden vazgeçmeyecekyaradılıştan oldukları için, hapishanelerle, nezarethanelerle, polis coplari ile haşır-neşir olmuş isimlerdir. Bu isimlerin sahipleri arkalarında tertemiz bir mazi bırakmışlardır. Ve muhakkak ki, bu maziye bu gazete ile de tertemiz birer istikbal ekleyeceklerdir* (Öncü, 26 Ağustos 1960)" demiştir.

Böylece Türkeş'in varlığından habersiz bir şekilde çalışan gazeteciler, meseleyi şirketin statüsü, *Sicilli Ticaret Gazetesi*'nde yayınlanınca öğrenmişlerdir (İpekçi ve Coşar, 1965, 424). Aslında Türkeş'in etkisi dışarıdan hissedilmekte ve gazeteye, Ziya Tansu aracılığıyla imzasız yazılar gelmektedir. Altan Öymen, gelen yazılar için "*Bazıları 'Ülkü ve Kültür Birliği' Ülkü Birliği diye Türkeş ve arkadaşlarının başlatmak istediği hareketin ilk adımı olan yasa vardı, yazılar o yasayı destekliyordu. Yazılar, besbelli Türkeş'in çizgisini destekliyordu* (Duayen Gazeteciler 3, 2005, 21-24)" ifadelerini kullanmıştır. Nilüfer Yalçın da *Öncü* üzerinde bazı telkinlerin olduğunu ve Türkeş'in yakınında olan iki albayın, gazeteye ellerinde yazı ile geldiklerini ancak kendilerinin bunu reddettiklerini aktararak "*Türkeş adına gelenleri birkaç kez uyardık: 'Biz bağımsız gazeteyiz' dedik, dinlemediler* (Esendir, 2007, 67)" demiştir.³

İlgili yazıların, o dönem, Türkeş'ten aldığı direktiflerle Müsteşar Yardımcısı Albay Fuat Uluç'un yazdığı söylentileri vardır (İpekçi ve Coşar, 1965, 425). Bütün bunların sonunda gazete çalışanları ile yönetim arasındaki fikir ayrılığı, 13 Kasım'da patlak vermiş, MBK'daki ayrılıklar *Öncü* üzerinde de etkisini göstermiştir. İpekçi ve Coşar'ın aktardıklarına göre (1965, 426); Türkeş ve diğerleri gazete kadrosuna soktukları adamlar aracılığıyla durumu kontrol etmeye çalışmaktadır. Bu arada daha önceden Aydın Yalçın'ın Atatürk reformlarıyla ilgili bir yazısı, gazete gece baskıya giderken alınan bir telefonla durdurulup, çıkarılmıştır. Aynı yazı bir süre sonra Genel Yayın Müdürü Altan Öymen tarafından gazetede yayınlanınca, Ziya Tansu, Aydın Yalçın'ın görevine son verdiğini bildirmiştir. 12 Kasım'da gerçekleşen bu olaydan 1 gün sonra, gazetenin bütün kadrosu istifalarını vermeye hazırlanmıştır. Ancak bu yaşananların ardından istifa eden kişi Ziya Tansu olacaktır. Gazete yönetiminin tutumuna tepki gösteren Altan Öymen 12 Kasım'da, kontrolünden geçmeyen yazının, patron katından direk matbaaya gönderildiğini ve yayınlandığını görünce; "*Bir 'oldu bitti' yapılmıştı. Demek ki müdahale ediliyor bize diye ben istifa ettim. Benimle birlikte bir kısım arkadaş istifa etti. Ayrıldık gazeteden* (Duayen Gazeteciler 3, 2005, 21-24)" demiştir.

Gazete, 13 Kasım 1960'da 14'ler tasfiye edilince farklı bir boyuta geçmiştir. Tasfiyenin ardından Ziya Tansu, gazeteyi Nilüfer Yalçın ve Altan Öymen'e devretmiştir. Nilüfer Yalçın ve Altan Öymen, gazete için bir şirket kurulana kadar imtiyaz sahibi olarak kalmıştır. Böylece gazete, çalışanların kontrolüne geçmiştir. Zaten daha sonra *Öncü*

Gazetecilik ve Matbaacılık A.Ş. kurulacak ve 14 Nisan 1961'den itibaren gazetenin künyesinde *Öncü* Gazetecilik ve Matbaacılık A.Ş. adına, İmtiyaz Sahibi Altan Öymen ve Nilüfer Yalçın görülecektir. Genel Yayın Müdürü Altan Öymen, Sorumlu Müdür Erdoğan Tokatlı olurken, Yazı İşleri Müdürleri olarak Öcal Uluç ve Erol Ülgen devam edecektir.

Öncü, 13 Şubat 1961'de YTP kurulduktan sonra, bu partinin yayın organı haline geldiği konusunda çeşitli eleştirilere uğramıştır. Nilüfer Yalçın, 3 Ekim 1961'de bu iddialara karşı gazetede bir yanıt vermiştir:

Zaman zaman bazı gazetelerde *Öncü*'nün Yeni Türkiye Partisi organı olduğu hakkında ifadelere rastlanmaktadır. Bu kanaat *Öncü* şirketi hissedarlarıyla YTP mensupları arasındaki ilgiden ve bir de gazetemizin bu seçimlerde YTP haberlerine daha geniş yer veren yayınlarının yanlış anlaşılmasından ileri gelse gerektir. YTP Genel Başkanı Alican'ın bir münasebetle beyan ettiği gibi *Öncü* bu parti tarafından çıkarılan resmi bir organ değildir.

Ancak, o dönemde *Öncü*'de çalışan gazetecilerden biri olan Selçuk Altan, gazetenin siyasi partinin çizgisine girdiğini teyit etmiştir.

O sıralarda *Öncü* gazetesinin kadrosunda değişiklikler yaşanmaya başladı ve bir süre sonra ben, Oktay Kurtböke ve Sermet Çağan işten çıkarıldık. Biz siyasi nedenlerle atıldık, çünkü *Öncü*, o zamanlar yeni kurulan Yeni Türkiye Partisi'nin yayın organı haline gelmişti, düşünce biçimi, yayın politikası değişmişti. Bizim düşüncemize göre gazete bir partinin yayın organı olmamalıydı ama *Öncü* bu hale gelmişti ve biz olaya tepki duyunca işten çıkarıldık (Duayen Gazeteciler, 2003, 134).

İlerleyen zamanda gazetenin ilanları kesilmeye başlamış ve zaman içinde parasal sorunlar artmıştır. Maddi desteğe ihtiyaç duyan gazete için Emil Galip Sandalcı; Müşerref Hekimoğlu ve Kuvvet Başarır'a *Öncü*'ye ortaklık teklifinde bulunmuştur. Hekimoğlu, *Öncü*'deki hikâyesini şöyle aktarmıştır:

Bir gazete rüyamızdı gerçekten. Bir aralık *Son Havadis* gazetesinin yayın hakkını almayı çok istemiş, başaramamıştık. Parasızlıktan ötürü! *Öncü*'ye yatıracak paramız da yoktu elbet. Ama seçimler olmuş, Milli Birlikçiler ağır saldırılara uğramışlar, tabii senatörlük 'temelli' diye adlandırılmış, bir yandan da 22 Şubatçıların çabalarıyla iç politika iyice dalgalanmıştı. 27 Mayısçıların parlamento grubunun kürsü konuşmaları bile çok az gazetede çıkıyordu. Bu boşluğu doldurmak zorunluluğu duyuluyor, ama olanaksızlıklar ağır basıyordu. Kuvvet ile düşündük. O arabasını satacak, Milli Birlikçiler de bir iki bin lira ile katılırsa belli bir para toplanır, biz de 1961 Anayasasının getirdiği özgürlükleri olumlu yönde kullanabilirdik. Tümü değil ama kimi Milli Birlikçiler bu görüşe katıldı. Hatta Gürsel Paşa, bir aylığını verdi bize. Öteki senatörler de kimi bin, kimi iki bin lira ile katıldı bu eyleme. Kimi de hiç katılmadı, içtenlikle belirteyim, Milli Birlikçiler arasında yıllarca konuşmadığım, selamlaşmadığım kişiler var, onların Müşerref Hekimoğlu ve Kuvvet Başarır'ın çıkaracağı bir gazeteyi desteklemesi beklenemezdi elbet (Hekimoğlu, 1965, 52).

Böylece MBK üyelerinden bazılarının da desteğiyle toplanan paralarla Hekimoğlu ve Başarır, *Öncü*'ye ortak olmuşlardır. Müşerref Hekimoğlu'nun *Öncü*'ye ortak olurken aktardıkları ilginçtir. Cemal Gürsel'in bir aylık maaşıyla gazeteyi desteklemesi, diğer MBK üyelerinden bazılarının destek olması, gazetenin, yeni kurulan siyasi partilerin sözcüsü gibi çalışmasının yanı sıra bütün bunların üzerinde MBK desteği ve etkisi altında hayatına devam ettiğinin göstergesidir. Bu gösterge, hem basın-siyaset ilişkileri bağlamında hem de iktidarın meşruiyeti bağlamında oldukça önemlidir.

26 Ocak 1962'de gazetenin künyesinde *Öncü* Gazetecilik ve Matbaacılık adına Kuvvet Başarı'ın adı Nilüfer Yalçın birlikte imtiyaz sahibi olarak geçmiştir. Başyazar yine Aydın Yalçın'dır ve Genel Yayın Müdürü ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü Erdoğan Tokatlı'dır. Daha sonra künye şu şekilde belirtilmiştir: Sahibi Kuvvet Başarı ve Nilüfer Yalçın, Haberlerden Sorumlu Müdür Ayhan Bilgin, Fıkra ve Makalelerden Sorumlu Müdür Erdoğan Tokatlı, Magazin Kısmından Sorumlu Müdür İzzet Aygün, Spor Kısmından Sorumlu Müdür Ahmet Taner Kışlalı. Yeni yönetimle yayınlanan ilk baskı, Kuvvet Başarı'ın doğum günü olan 18 Şubat 1962'de çıkmıştır.

3. *Öncü* ve Yeni Türkiye Partisi (YTP)

Öncü'nün YTP ile ilgisi Başyazar Aydın Yalçın'dan ileri gelmektedir. 27 Mayıs Darbesi'nin ardından DP'nin kapatılmasıyla siyasal alanda ortaya çıkan boşluğu doldurmak amacıyla YTP, 13 Şubat 1961'de kurulmuştur. Kurucuları, Ekrem Alican (Genel Başkan), Prof. Cahit Talas, Prof. Aydın Yalçın, Hikmet Belbez, İrfan Aksu, Raif Aybar, Hasan Kangal, Sırrı Öktem, Dr. Esat Eğilmez'dir. Üyeler ise Yüksel Menderes, Dr. Yusuf Azizoğlu, Ali İhsan Çelikkan, Emil Galip Sandalcı, İhsan Hamit Tigrel, Rıfat Özten, Cemal Tarlan, Recai İskenderoğlu, Fahreddin Kerim Gökay, Sadık Perinçek ve Hayri Mumcuoğlu'dur. Aynı dönemde DP'nin mirasçısı olarak ortaya çıkan Adalet Partisi'ne karşı askerî yönetimden destek gören YTP'nin programı, gerek siyasal açıdan gerekse iktisat politikası açısından liberal niteliktedir (AnaBritannica, 1990, 366).

YTP'nin bünyesinde yer alanlar, liberal ekonomiyi savunan ve CHP'ye bazı düşüncelerle karşı duran kişilerdir. Partinin 1961 seçim kampanyasındaki ana hedefi, şehrli aydın sınıfın dikkatini çekerek CHP'ye alternatif olmaktır. Partinin Genel Başkanı Ekrem Alican 1954 seçimlerinde Kocaeli'nden DP milletvekili seçilmiş, 1955'te DP'den ihraç edilmiş, Hürriyet Partisi'nden adaylığını koymuş ancak kazanamamıştır. MBK'nın kurduğu partiler dışı sivil kabinede, 1960 Aralık ayına kadar Maliye Bakanlığı yapan Alican, o tarihten sonra da kendini tamamen parti politikasına hazırlamıştır (Weiker, 1967, 115).

27 Mayıs'tan sonra Türkiye'de önemli tartışmalardan biri de yeni bir partinin kurulup kurulmayacağı meselesidir. Yeni bir parti kurulmasına yönelik hazırlıklar sürecinde adı geçen Aydın Yalçın, 11 Eylül 1960'ta *Öncü*'de şu açıklamayı yapmıştır:

Öncü gazetesinde yeni bir partinin kurulması memleketimiz menfaatları, ahenkli ve başarılı demokratik hayatın temellerinin kurulması bakımından savunmaktayım. Eskiden Hürriyet Partisi'nde birlikte çalıştığımız bazı arkadaşlar, bazı bağımsızlar ve Menderes-Bayar rejimini tel'in eden eski Demokrat Partililer arasında bu fikir etrafında hazırlık yapılmaktadır. İçinde bulunduğumuz şartlar dolayısıyla, bu faaliyet şimdilik bir fikri hazırlık mahiyetindedir. Başkaca bir teşebbüsle hiçbir ilgim yoktur.

Ancak, *Öncü*'nün YTP'ye yakın ilgisi dönemin basınında hemen dikkat çekmiştir. Basında, *Öncü*'nün YTP organı olması tartışmalarına, gazeteden Nilüfer Yalçın yanıt vermiştir. Yalçın, *Öncü*'nün bir parti tarafından çıkarılan resmi bir organ olmadığını ifade ederek, "Bu kanaat, *Öncü* Şirketi hissedarlarıyla YTP mensupları arasındaki ilgiden ve bir de gazetemizin bu seçimlerde YTP haberlerine daha geniş yer veren yayınlarının yanlış anlaşılmasından ileri gelse gerektir" demiştir. Seçimlerde YTP'nin görüşlerinin daha geniş şekilde kamuoyuna aktarılmasını hem millî bir vazife hem de normal bir gazetecilik usulü kabul ettiklerini ifade eden Yalçın, diğer gazetelerin bu konuda açığa çıkardığı boşluğu doldurduklarını söylemiştir (*Öncü*, 3 Ekim 1961).

Gazete başlangıçta bu duruşu reddetse de zaman içerisinde giderek artan bir yoğunlukla sayfalardaki YTP ağırlığı dikkat çekmektedir. Ülkede üçüncü partinin kurulacağı yönünde söylentiler ve Aydın Yalçın'ın bununla ilgisi, *Öncü*'nün konuyu manşete taşımasıyla daha da bir resmiyet kazanmıştır. Örsan Öymen ve Mete Akyol'un kaleminden çıkan 'Yeni Partinin ilk toplantısı yapıldı' başlıklı haberde, toplantının Hikmet Belbez'in evinde yapıldığı ve katılımcıların şu isimler olduğu belirtilmiştir: Ekrem Alican, Cihat İren, Daniş Koper, Feridun Üstün, Aydın Yalçın, Münici Kapani, Orhan Mersinli, Celâl Cündoğlu, Faruk Caner, Fikret Ekinci, Kılıçaslan Onal ve Cahit Talas. *Öncü* ekibinin parti karargâhını tespit etmek için günlerce uğraştığı, fakat başyazar Aydın Yalçın ve fıkra yazarı Fikret Ekinci'nin toplantılarda bulunmasına rağmen kendilerinden en ufak bilgi sızmadığı da haberde ifade edilmiştir (Öncü, 27 Kasım 1960).

Partinin gizli toplantılarının basına sızmasından sonra köşesinde açıklama yapan Aydın Yalçın'ın ifadeleri şöyledir:

Bir çok arkadaşlarla beraber en büyük temennimiz, yeni kurulacak olan bu siyasi teşekkülün sağlam bir fikir zemini üzerine oturmasıdır. Çünkü Demokrat Parti tecrübesi göstermiştir ki, toplama ve kulaktan dolma, sathî fikir ve kanaatlar esas sermaye alınarak doğmuş olan bir topluluk yolunu kolaylıkla şaşırabilir. Bunun için memlekete yeni bir yol, yeni bir ufuk teklif edilirken, işi ciddi tutmanın önemi vardır. Bu partinin bir fikir partisi olması temennisini, onun doktriner bir görüşe sahip olması tarzında anlamıyoruz. Türk aydınlarının organize olarak, en geniş bir cephe içinde halkın arasına girmesi lüzumuna inanıyoruz. Yeni parti, milletçe fikirleri, tutumu, karakteri iyi bilinen, aynı zamanda beraber çalıştıkları zaman bir ekip ahengi kurabileceklerine güvenilen kadrolardan teşekkül etmelidir. (Öncü, 28 Kasım 1960)

Bunun ardından, Eski DP'li sonradan HP kurucuları arasında yer alan, ardından da 27 Mayıs Darbesi'nden sonra Cemal Gürsel hükûmetinde Maliye Bakanı olan Ekrem Alican, bu görevinden 24 Aralık 1960 günü "*Siyasi hayatta hareket serbestimi muhafaza edebilmek üzere Maliye Bakanlığı vazifemden ayrılmaya karar vermiş bulunmaktayım*" diyerek istifa etmiştir.

YTP kurulduktan sonra partiyle ilgili bütün gelişmeler gazetede yer almasına rağmen yeni kurulan diğer partilere sayfalarda bu kadar yer verilmemiştir. Bunda tabii ki gazete başyazarı Aydın Yalçın'ın etkisi vardır. Ancak YTP, pek çok kişi tarafından eleştirilere de uğramış bir partidir. Yeni parti oluşumuyla ilgili olarak bir yazısında eleştirilerden şikayet eden Aydın Yalçın, "*Demokrat Parti kapatıldıktan sonra, onun yerini dolduracak, yeni bir siyasi teşekkülün hazırlıklarıyla meşgul olduğumuz şu günlerde, bazı yazarların kaleminden korku ve endişe ifade eden yazılar okuyoruz*" sözleriyle YTP'yi eleştiren kişilerin kimler olduğunu da belirtmiştir:

Bir kısım C.H.P.liler, resmi ve yarı resmî organları vasıtasıyla bu konuya şu açıdan bakıyorlar: D.P. dağıldıktan sonra, bu parti taraftarlarının tekrar toparlanmasına imkân vermeyecek şekilde sür'atle seçimlere gidilmelidir. Bu zevata kalırsa, böylece, serbest seçim müessesesiyle hem demokrasinin zevahiri korunmuş olur, hem de kendileri el çabukluğuyla iktidara sağlamca yerleşirler. (7 Şubat 1961)

Yeni partilerin kurulması ve seçime doğru gidilen süreçte en önemli konu DP'ye oy vermiş olan kitlenin yeni seçimde hangi partinin safında olacağıdır. Siyasal partilerin yarışında kilit mesele budur. *Öncü* de bu meselede tarafını belirleyerek diğer partilere ve liderlerine eleştiriler getirmiştir.

Köşesinde YTP için 'kuracağımız parti' ifadesiyle bizzat içinde yer aldığı oluşum hakkında bilgi veren Aydın Yalçın, meseleyi DP'lilerin kime oy vereceğine getirerek düşüncelerini açıklamıştır. *"Kuracağımız parti, başta eski D.P. liler olmak üzere bütün vatandaş kitlesine hitap edecektir. 27 Mayıs Devrimi ve Yassıada mahkemelerinden, eskiden D.P. yi desteklemiş olan vatandaşlarımızın çok önemli dersler aldığına kaniyiz"* diyen Yalçın, bu kişilerin bundan sonra kendilerine önder ve lider seçerken, Türk Milletine devlet adamı olarak, kendilerinden adaylar gösterirken, bu tecrübelerden faydalanacaklarına emin olduklarının da altını çizmiştir. *"Biz D.P. yi ve memleketi felâkete sürükleyen kimselerin hareketlerinden dolayı bütün partiyi ve ona oy veren bütün vatandaşları suçlamıyoruz. 27 Mayıs'a kadar durumu anlayamamış olanlar da, kapılarımız hiç şüphe yok kapalı olmayacaktır (Öncü, 7 Şubat 1961)"* sözleriyle eski DP'lilere kapılarının açık olduğunu ifade etmiştir.

Bir YTP'li olarak parti politikalarını zaman zaman yazılarına aktaran Aydın Yalçın'ın en çok mücadele ettiği parti CHP'dir. Diğer partilere ama en çok da CHP'ye olan muhalifliğini köşesindeki yazılarında açıkça ifade etmiştir. CHP'nin ekonomi eleştirisini yaptığı ve buna karşı YTP'nin programından bahsettiği yazısı buna örnektir. Yalçın bu yazısında, *"Bazı demagogların ve son zamanlarda CHP'nin avamfirip hâtiplerinin istismara çalıştıkları gibi, fakirliği bir seviyeye irca etmekten başka bir şey olmayan 'varlıktan alıp varlıksıza verme' politikası bu memleket için iflas politikasıdır. Fakirliğin sosyalle edilmesiyse memleketin problemleri halledilemez"* demiştir. Bu eleştirisinin ardından YTP'nin politikasından bahsetmiştir: *"Biz Yeni Türkiye Partisi olarak programımızdaki esaslardan ilham alarak, memleketi özel teşebbüs yoluyla, onu destekleyerek kalkındırma çareleri araştıracağız. Fakirliği herkese müsavi şekilde dağıtma yolunun yanlış bir politika olduğu kararındayız (Öncü, 7 Haziran 1961)"*.

Bütçe konusundaki CHP'nin fikirlerini de eleştiren yazar, Partinin sürekli olarak 'Plânsız programsız yatırımlar' konusunu diline doladığını ifade ederek, *"mukadderatımızı idare etmek için, kendilerini hazırlayan bu ucuz politikacıları, dürüst ve açık vaziyet almaya ve biz vatandaşların iz'ânına hürmet etmeye davet etmeliyiz (Öncü, 23 Şubat 1961)"* demiştir. Ekonomik gelişme konusundaki yazısında çeşitli ülkeler üzerinden örnekler sunarak, ekonomik büyüme ve planlama hakkındaki görüşlerini de aktaran Yalçın'ın görüşleri aynı zamanda YTP'nin de görüşleridir:

Türkiye'de sanayileşme ve iktisadi gelişme işinde devletçilik tartışma konusu değildir. Biz de devletçiliğe inanıyoruz. Kurmuş olduğumuz siyasi partinin programında, devlete karşı tanıdığımız vazife ve sorumluluklar, açık bir şekilde tesbit edilmiştir. Fakat bizim anladığımız devletçilik, CHP nin ve bazı totaliter düzene meyilli kimselerin benimsedikleri gibi, özel teşebbüsü sıkı kontrol altına alan, onun salasını daraltan, tehditci bir devletçilik değildir. Tam tersine, özel teşebbüse en geniş imkânı tanıyan ve iktisadî gelişmede onu temel direk yapmaya çalışan bir devletçiliktir (Öncü, 24 Şubat 1961).

YTP'yi, DP yıkıldıktan sonra Türk milletinin ve Türk aydınlarının, yeni bir siyasi düzen kurma, yeniden toparlanma ve millete kılavuzluk etme teşebbüsüne cesaretle atılışını ifade eden parti olarak anlatan Aydın Yalçın'ın gözünde diğer partilerin duruşu şöyledir: CHP tek parti devrinin izlerini taşımaktadır ve uzun mazisi içinde, iktidara hiçbir devre seçimle gelmediği için, eşit şartlarla rekabet edilen demokratik süreçte, derin bir kendine güvensizlik içindedir. AP; 27 Mayıs Devrimi'ni kendileri için bir felaket sayan, bunun, çıkmaza giren bir rejim buhranını halletmek için, başvurulmuş son çare olduğunu kabul etmeyen, müfrit kimselerin görüş ve hissiyatına dayanmaktadır. CMKP ise kuruluşunda bir evham

ve efsaneye dayanan bir harekettir ve yeni şartlar içinde hadiselerin tazyikine dayanamayacaktır (Öncü, 1 Temmuz 1961).

YTP konusunda sadece Aydın Yalçın değil, pek çok yazar partiden yana tavır göstermiştir. Gazetelerdeki kutuplaşma siyasal partiler üzerinden yürümüş, yazarlar arasındaki tartışmalar parti kavgaları meselesine dönüşmüştür. *Öncü*'de YTP sözcülüğü yapan kişilerden biri de Emil Galip Sandalcı'dır. Sandalcı, *Dünya* gazetesini ve yazarı F. Rıfki Atay'ın yazılarını YTP düşmanlığı yapmakla eleştirmiştir. 15 Haziran 1961'den itibaren birinci sayfada yayımlanmaya başlayan 'Sırası Gelince' isimli bir köşede imzasız yazılan yazıların genel karakteri YTP'nin siyasi mücadelelerinin değerlendirilmesi, aktarılması şeklindedir. Yazıların ağırlığı daha çok CHP-YTP karşıtlığında YTP yanlısı bir tutum taşımaktadır. Bu köşede, YTP ve Genel Başkanı Ekrem Alican açık bir şekilde diğer gazetelere ve parti liderlerine karşı savunulmuştur:

Dünkü *Ulus* gazetesinde, Milli Birlik Komitesi üyesi Albay Fikret Kuytak'ın 'Bina ve Arazi vergisi konusunda Ekrem Alican'ı itham ettiği' ve havadisi, büyük manşetleriyle verilmiştir. Albay Kuytak'ın, CHP tarafından Alican aleyhine başlatılan kampanya ve polemikte, CHP yanında bir müttefik gibi yer almış olduğunu *Ulus* gazetesinin okurlarına ilan edişi ne sayın albay ne de CHP için iyi bir hareket olmamıştır.

Gazetede yayımlanan bir yazı dizisinde ise tamamen YTP politikaları sunulmuştur. 'Yeni Bir Türkiye İçin Düşündüklerimiz' başlıklı bu seride, Ekrem Alican, Raif Aybar, İrfan Aksu, Prof. Cahit Talas, Prof. Hikmet Belbez, Prof. Fahrettin Kerim Gökay'ın yazıları yer almıştır. Serinin ilk yazısını yazan Ekrem Alican, YTP'nin hedeflerinden ve programlarından bahsetmiş, iktisadi, siyasi olarak önemsedikleri konular üzerinde durmuştur (Öncü, 11 Haziran 1961).

Öncü'nün başyazarı Aydın Yalçın, 1 Eylül'de İzmir-Karşıyaka'da düzenlenen YTP Kongresi'ndeki konuşması nedeniyle DP propagandası yaptığı iddiasıyla gözaltına alınmıştır. Zaten bir süre önce Yassıada avukatlarından Talât Asal, Ertuğrul Akça, Gültekin Başak ve Osman Cemal Fersoy gibi isimlerin yanı sıra Yüksel Menderes'in de YTP'ye katılmış olması ve hatta Yüksel Menderes'in genel başkan olacağına ilişkin konular basında ve diğer partiler arasında tartışılmış ve bir kısmı tarafından da eleştirilmiştir. Yalçın, gözaltına alınmasına sebep olan konuşmasında; "*DP devri bütün hatalara rağmen bu memleket tarihinde bir 'altın devri'dir. Ve DP devri Türkiye'de unutulmaz bir devirdir. 27 Mayıs hareketi 1946 da başlamış harekete karşı değildir. Bunları söylediğim için eski DP'lilere kur yaptığımız sanılmasın. Biz ucuz politikacı değiliz.*" dedikten sonra Adalet Partisi'yle ilgili düşüncelerini sunmuştur. Yalçın'a göre AP, Türkiye'yi İspanya'ya çevirip iç harbe sürükleyecektir (*Milliyet*, 1 Eylül 1961). Bunlar üzerine Ankara'da Yalçın'ı protesto etmek için 'Atatürkçü Gençlik' imzalı beyannameler dağıtılmış, beyannamede, "*Etrafında birleştiğimiz ve serbest seçimlere giderek başarıya ulaşmasını candan arzuladığımız M.B.K.nın yumuşak davranmasından cesaret alan bu zihniyetin temsilcilerine gençliğin uyumadığını, olayları takip ettiğini artık göstermek zamanı gelmiş ve hattâ geçmiştir (Ulus, 3 Eylül, 1961)*" denilmiştir.

Gözaltında olan Aydın Yalçın, YTP İzmir İl Başkanı Avukat Fethi Pekin aracılığıyla gönderdiği mesajda şunları kaydetmiştir:

Aziz kardeşlerim, ilginize sonsuz teşekkürler. Karıma ilişikte bir telgraf yolluyorum. Bugün geleceğini bir gazete yazmıştı. Sizden ricam otelde kalan mecmualarla beraber el

çantamı yollamanız. Yanımda okunacak başka bir şey yok, gazetelerden başka. Rahatımı merak etmeyin. Bunlar olağan işler. Daha evvel de güçlükler atlattık. Fikir hürriyeti için fedakârlık tabii olacak. Sizler iyi olun. Sonsuz selâm ve hürmetler. (Öncü, 3 Eylül 1961)

Bu yaşananların ardından Aydın Yalçın, 21 Eylül'de görülen son mahkemesinde 6 ay hapis ve 500 lira para cezasına çarptırılmış, ancak cezası tecil edildiğinden 21 gündür cezaevinde olduğu için de aynı gün serbest bırakılmıştır (Öncü, 22 Eylül, 1961). Öncü'deki yazılarına da 26 Eylül'de dönmüştür.

Gazete, YTP'nin, CHP'nin yanı sıra Adalet Partisi ile de girdiği siyasi mücadelede yine destekçisi olmuş, AP'den istifa edip YTP'ye geçen üyelerle ilgili haberlerde, AP'nin daha zayıf gösterileceği başlıklar kullanmıştır: 'Adalet Partisinde çözülme başladı' (Öncü, 18 Eylül 1961), 'A.P. Büyük Çöküntüye Bir Türlü Çare Bulamıyor' (Öncü, 19 Eylül 1961), 'A.P. çözüldükçe Y.T.P. kuvvetleniyor' (Öncü, 23 Eylül 1961).

Seçimin bu ilk sonuçlarına ilişkin olarak 'Seçmen ne dedi?' başlıklı yazısıyla seçim sonuçlarını yorumlayan Aydın Yalçın; *"Bu seçim birçok kimseler için büyük sürpriz oldu. Fakat sonuçlar bu gazetede bir buçuk yıldır yazdıklarımızı takip eden okurlarımızın kabul edecekleri gibi bizim için asla bir sürpriz olmadı. Seçim sonuçlarından şahsen memnunuz ve bu sonuçları aynı zamanda çok manidar ve düşündürücü buluyoruz"* (Öncü, 17 Ekim 1961) demiştir. Bir başka yazısında ise Yalçın, sonuçları, AP ve YTP halinde beliren bir yeni halk hareketi olarak okumuş ve artık memleketin bunu kabul etmesi, anlaması ve iyi kıymetlendirmesi gerektiğini ifade etmiştir (Öncü, 18 Ekim 1961).

4. Öncü ve Türkiye İşçi Partisi (TİP)

Öncü'nün son dönemi, gazetenin Kuvvet Başarı ve Müşerref Hekimoğlu'nun kontrolüne geçtiği ve aynı zamanda da Türkiye İşçi Partisi'nin siyasi hayata katıldığı döneme denk gelmektedir. Bir önceki yönetimle birlikte YTP'nin sözcülüğünü yapan gazete, son döneminde de TİP'e yakın durmuştur. Bu yakın duruş gazetenin içeriğindeki metinlerde de kendini göstermiştir.

Gazetede dikkat çekici en önemli nokta siyasi eğilimlere doğru haber çizgisinin değişmesidir. Önceki dönemde YTP haberlerinin yoğun olarak görüldüğü gazete sayfalarında, özellikle 1962 Mayıs-Haziran döneminde işçi haberlerine ilişkin artan bir yoğunluk gözlenmektedir. Bu fikir değişimi zaten Müşerref Hekimoğlu'nun hem YTP için hem de TİP için yazdığı yazılarda kendini göstermektedir. YTP ilgili olarak Müşerref Hekimoğlu düşünce ve eleştirilerini şöyle ifade etmiştir:

Yeni Türkiye Partisi'nin kuruluş günlerini hatırlıyorum. Yeni Türkiye adı çok sıcak gelmişti bana. Yeni bir Türkiye yaratmak için politika hayatımıza yeni bir program, yeni sloganlar, yeni kavramlar getiren bir parti düşünmüştüm. Statükocu partilerin karşısında, yeni sesler duyuran, ileriye çevrik bir parti. Parti Genel Başkanı, ihtilal hükûmetinin ilk maliye bakanıydı. Yanında politika dürüstlüğüyle tanınmış arkadaşları. Ama bu kadarı yetmiyor. Nitekim seçim sürecinde bu parti de eski metotlarla çıktı karşımıza. Yeni bir şey söylemedi. Yeni bir isim getirmedi, aynı okulda yetişmiş politikacılara kapısını açmaktan çekinmedi. Seçimden sonraki süreyi de iç çekişmelerle geçirmek sorunda kaldı. Alican'ın hükûmet programına ait konuşması dışında Yeni Türkiye adına yakışır hiçbir şey duymadık bu partiden. (Öncü, 9 Nisan 1962)

"Yıl 1960, 27 Mayıs Devrimi'nin getirdiği ortam. Toplumda güzel bir beklenti, coşku ve umut. Kurucu Meclis'te Anayasa çalışmaları. Kimi zaman Meclis kapısında selamlıyoruz güneşi. O Anayasa ile güzel bir gelecek düşünüyoruz. Toplumdaki beklentiler

yanıtlanacak, diye umut ediyoruz. Hayli hayalciymişiz! (Hekimoğlu, 1990, 5)" sözlerinin sahibi Hekimoğlu'nun TİP ile ilgili görüşleri ise şöyledir:

Türkiye İşçi Partisi aydın kişileri çok yakından ilgilendiriyor. Çünkü kuruluşu da, yapılışı da, öteki partilerden ayrılıyor. Bugünkü partiler mutlu bir azınlığa dayanıyor, ağaların sözcülüğünü yapıyor. Mutlu azınlığın dışında kalan halk yığınları seslerini duyuramıyor. Bir ümit kapısı diye destekledikleri partilerin halktan uzak davranışları karşısında yalnızlığa düşüyorlar. Türkiye İşçi Partisi bu yalnızlıktan kurtulmak amacıyla doğdu.

Hekimoğlu ayrıca, 27 Mayıs'tan sonra Orgeneral Cemal Gürsel'in "*Bu memlekette bir sosyalist partinin gereğine inanıyorum*" söylediğini iddia ederek, TİP'in siyasal zeminde gerekli ve meşru olduğunu da ifade etmiştir (19 Ağustos 1962).

TİP'in kuruluşundan sonra hem haberlerin hem de başyazının genel ağırlığı işçi sorunları, emek, işçi sınıfı, örgütlenme çerçevesinde gelişmiştir. Bu yazılardan birinde yer alan "*Emekten yana bütün aydınların işçi sınıfının öncülüğünde birleşmesi gerekir. Fikir ayrılıklarının, doktrin çekişmelerini bir yana bırakıp birleşik amaç çerçevesinde kümelenmelidirler* (Öncü, 21 Ağustos 1962)" ifadeleri önemlidir. Hatta gazete bir bürosunu da işçi haklarına tayin ettiğini açıklamıştır. *Öncü* İzmir Büro'dan Doğan Özgüden, 'İzmir ve Ege'de Öncü' başlıklı yazısıyla, İzmir'deki imalâthanelerden bahsetmiş, daha çok gecekondu semtlerinde yaşayan insanların buralarda üretim faaliyetine katıldıklarını ve "*Sermaye ürkekliğinin etkilemediği bazı iş kolları gece de durmamaktadır*" diyerek piyasanın gece gündüz demeden işçileri çalıştırdığından bahsetmiştir. "*Yemiş Çarşısı'nda işçi sendikalarına komşu bu küçük han odası, ÖNCÜ Gazetesinin EGE BÜROSU'dur*" diyen Özgüden, büronun bundan sonra Egeli işçilerin sesi olacağını işaret etmiştir:

Egeli işçilerin, küçük köylülerin, memurların, öğretmenlerin, küçük esnafın, dar gelirli serbest meslek sahiplerinin değerlere değer katmak için alın teri ve emeğini ortaya koymuş tüm Batı Bölgesi insanların sorunlarını tespit edip en seri şekilde *ÖNCÜ*'ye ulaştıracak. (Öncü, 14 Eylül 1962)

Bunların yanı sıra gazete, 1962'deki döneminde işçi ilanlarını bedava yayınlayacağını da açıklamıştır: "*Türk işçisine bir hizmet olmak üzere gazetemiz bundan böyle işçilerin özel ilanlarını parasız neşretmeye karar vermiştir. İşçi arkadaşlar, sigorta veya sendika kimlikleriyle, Düğün, Doğum, Nişan, Ölüm ve Yitik ilanlarını gazetemizde parasız neşrettirebileceklerdir* (Öncü, 18 Eylül 1962)".

Gazete TİP'e ve başkanı Mehmet Ali Aybar'a oldukça önem vermektedir. TİP Genel Kongresi sonucunda Mehmet Ali Aybar yine genel başkan seçildikten sonra 'Hakiki aydınlık işçilerden geliyor' manşetiyle çıkan *Öncü*, Aybar'ın konuşmasını da birinci sayfadan yayımlamıştır (Öncü, 20 Ağustos 1962). Genel kurulu takip eden Müşerref Hekimoğlu da, Aybar'ın alışılmış politikacılardan ayrı bir parti başkanı olduğunu, 'inanmış insanların konuşmasının başka olduğunu' ifade ederek, Mehmet Ali Aybar için "*emekten yana bir aydın olduğunu belgeleriyle ortaya koymuş bir insan. Hayatı boyunca emekten yana bir aydın olarak savaşmış, güçlülere göğüs germiş, konuşmak zamanı gelince güç şartlara rağmen, sesini duyurmuş, hiçbir şekilde taviz vermemiş bir aydın kişi*" sözlerini sarf etmiş ve Aybar'ı övmüştür. İşçi Partisi'ni ise nutuk çekmek yerine, gerçeği söyleme politikasına dayanan bir parti olarak tanımlamıştır (Öncü, 20 Ağustos 1962).

Mehmet Ali Aybar'ın sözlerini çoğu zaman manşete çeken gazete üçüncü yaşını kutlarken de 'sosyal demokrat' yönünü okuyucularına açıklamıştır:

Gazetemiz bundan sonra da emekçi halkımızın demokratik savaşını destekleyecek, en yüce değer olan emeğinin sesini duyurmaya devam edecek, karşısına çıkan güçlükleri, şimdiye kadar olduğu gibi, inançla yenmesini bilecek. Savaşımız Anayasanın, kanunların güvenliği altında ve okuyucularımızın desteğindedir. Anayasa dışı hiçbir tedbir ve baskı bizi yolumuzdan alıkoyamayacak. Üçüncü yılımızın başında *ÖNCÜ*'nün ileriye çevrik, aydınlık ve inançlı tutumunu okuyucularımıza bir kere daha açıklıyoruz. *Öncü*'yü çıkarıcıların sevgi ve saygılarıyla. (Öncü, 26 Ağustos 1962)

Öncü'nün son dönem yazarı Müşerref Hekimoğlu, ilk yazısında Türkiye'nin iki cepheye bölündüğünü, bir yanda gericiilerin olduğunu ve bunların yeni fikirleri bozmak, ezmek için çıkarıcılarını kollamak için işbirliği yaptığını diğer yanda ise ileri cephenin olduğunu söylemiştir. İleri cephe, Hekimoğlu için 'daha dağınık, daha kişisel çabalarla ayakta duran ama daha güçlü, taze kan, taze fikirlerle durmadan yenilenen bir cephe'dir. Okuyucularına seslenen yazar, köşesinde memleketin gerçeklerini, bu gerçekleri değiştirmeğe gücü yetmeyen insanların ıstırabını anlatacağını ifade etmiş ve "*Fakirlik, açlık, çıplaklık, okulsuzluk meselelerinin düğüm noktalarını ışığa çıkaracağım* (Öncü, 18 Şubat 1962)" demiştir.

Bu dönemde gazetede sosyal meselelerin daha çok gündemde tutulması önemlidir. Hekimoğlu'nun gecekondulaşma, imar ve iskân çerçevesinde dağınık köylerin birleşmesi, kalkınma, gebelik-kürtaj, köy enstitüleri, işçi sorunları, eğitim, göçlerin nedenleri, toprak reformu gibi meseleleri daha çok ön plana çıkardığı görülmektedir. Son dönemde özellikle sosyal devlete vurgu yapıldığı da göz çarpan gazetede bu dönemde 'Varoluşçuluk ve Marksçılık (Öncü, 12 Eylül 1962)', 'Jean-Paul Sartre ve Marxisme (Öncü, 13 Eylül 1962)' gibi yazılar dikkat çekicidir.

Gazetede bu siyasi yön değişimi kadınla ilgili metinlerde de okunabilmektedir. İlk dönemde, kadınlara hitaben hazırlanan köşelerde, ünlülerin hayatı, moda, güzellik, günlük burç yorumları, yemek önerileri gibi içerikler yer almıştır. *Öncü* bu döneminde eğitilmiş, görgülü, şık modern, kentli kadın profili çizmiştir. 'Moda yaratıcıları sonbahar ve kış için neler düşünüyor?' (Öncü, 31 Ağustos 1960)', 'Bir kadın kendini rahat hissettiği müddetçe şıktır (Öncü, 4 Eylül 1960)', 'Dior atölyelerinin iç yüzünü biliyor musunuz?' Diorun metodu daima her şeyin en iyisidir (Öncü, 6 Ağustos 1961)' gibi başlıklarla moda, 'Yazdan sonbahara geçerken sıhhatinize çok dikkat etmelisiniz! (Öncü, 3 Eylül 1960)', 'Renginize göre tırnak cilası seçmeniz gerek. Beyaz eller, buğday tenli eller, pembe eller hangi renkleri seçmeli (Öncü, 10 Aralık 1961)' gibi başlıklarla sağlık ve güzellik önerileri sunulmuştur. Bunların yanı sıra magazin denilebilecek tarzda dönemin ünlü aktör ve aktrislerinin hayatlarıyla ilgili haberler de verildiği görülmektedir. Marilyn Monroe sinir krizi geçirdi, genç kızların sevgilisi Alain Delon evleniyor gibi. İlerleyen dönemde ise özellikle 1962'den itibaren, mevcut konuların yanı sıra kadın-erkek ilişkileri, cinsellik hakkında da yazılar dikkat çekmiştir. *Öncü*'nün bu dönemi 'emek, iş, çalışma, sendika' konusuna önem verdiği, emek ve sendikal haberlerinin sayfalarda ağırlık kazandığı dönemdir. Bu açıdan özellikle 'Öncü-Kadın' köşesi hakkında yapılan şu anons önemlidir:

Kadını ilgilendiren bütün haberleri duyurmağa çalışacağız. Moda, ev idaresi, evlilik, kadın-erkek münasebetlerine ait haberler. *ÖNCÜ* memleket meselelerinde erkekten ayrı düşünmüyor kadını. Bu meselelerin çözülmesi için erkekle yan yana, kol kola çalışmasını istiyor. Ama memleketimizde kadınla ilgili meselelerin ele alınmadığını biliyorsunuz. Biz bu sayfada bu meselelere dokunmak istiyoruz. (Öncü, 15 Temmuz 1962)

5. Sonuç

Öncü, 27 Mayıs 1960 Darbesi'ne zemin oluşturan bilgi birikimiyle ortaya çıkmıştır. Gazetede 'iktidarın meşruiyet aracı' olarak çıkarıldığı düşüncesini destekleyen pek çok örnek bulunmaktadır. İlk başta *Öncü*'yü Alparslan Türkeş'in çıkarmak istemesi, ardından imtiyaz sahibi Ziya Tansu aracılığıyla 'Ülkü ve Kültür Birliği' başlıklı yazılarla iktidarın kendini anlatma çabası, ihtiyaç duyulan meşruiyet zemininin en temel belirtisidir. Darbeye, dönemde pek çok gazetenin destek vermesine rağmen, MBK'daki bazı isimlerin, 27 Mayıs'a destek verecek, Komite'nin görüş ve inançlarını yayacak, kendi kontrollerinde olan bir yayın organına ihtiyaç duymasıyla *Öncü*'yü yayımlamaları, basın tarihi açısından önemlidir. Ayrıca yayın dönemi boyunca gazete, MBK'ya olan bağlılığını, 27 Mayıs'a olan inancını sürekli vurgulamış, 27 Mayıs'ın ve MBK'nın meşru zeminini sağlamaya çalışmıştır.

Bu çalışmada, 26 Ağustos 1960 – 17 Kasım 1962 tarihleri arasında yayımlanan *Öncü* gazetesinin YTP ve TİP ile darbeden sonra kurduğu siyasal ilişki ve bu ilişkinin gazetenin yayın politikasında yarattığı değişim incelenmiştir.

Yeni kurulan siyasi partilere duyduğu yakınlıkla ekonomik ve siyasi bakış açısını değiştiren *Öncü*, 27 Mayıs ve MBK hakkındaki olumlu düşüncelerinden ise hiç taviz vermemiş, 27 Mayıs'ın yükseltilmesi konusundaki çizgisini bozmamıştır. Darbeden sonra oluşan yeni dönemde gazetenin başyazarı Aydın Yalçın yönetiminde YTP'nin sözcüsü durumunda, liberal bir eğilim gösteren gazete, sahiplik yapısı değiştikten ve TİP kurulduktan sonra bu partiye yakın olmuş, daha sosyal demokrat bir kimlik çizmiştir. Dolayısıyla gazete ideolojik açıdan farklı fraksiyonlar içine girerek kısa yayın dönemi boyunca ilginç dönüşümler göstermiş, ideolojik bir aygıt olarak çalışmaya devam etmiştir.

Öncü'nün siyasal karakteri, sahiplik yapısına göre değişiklik göstermiştir. YTP döneminde Aydın Yalçın ve Nilüfer Yalçın kontrolünde olan gazete, bu partinin sözcüsü gibi çalışmış, parti lideri Ekrem Alican'ın açıklamaları gazetede daha çok yer almıştır. Müşerref Hekimoğlu döneminde ise TİP'e olan yakınlığı Mehmet Ali Aybar'ın gazete sayfalarında açıklamalarıyla yer almasını sağlamıştır. Bu durum gazetenin diğer içeriklerini de etkilemiştir. *Öncü*'nün ilk dönemi ile son dönemi sadece siyasal ve ekonomik farklılıklarıyla değil, sayfalarda gündeme getirilen sosyal meselelere olan bakış farklılığıyla da göze çarpmaktadır. Özellikle ilk dönemde kadınla ilgili bölümlerde vurgulanan moda, güzellik, estetik konuları son dönemde çalışma, iş, toplumsal eşitlik, toplumsal cinsiyet ve eğitimde fırsat eşitliği meseleleri çerçevesinde şekillenmiştir. *Öncü*'nün son döneminde 'emek' kavramına gösterilen ilgi 1962 döneminde işçi ilanlarını bedava yayınlacağını da açıklamasıyla görünür olmuştur. Bu dönemde gazete, siyasi tartışmaların ardında kalan sosyal meseleleri gündemine taşımış ve bu meselelerin göz ardı edilmesine eleştiriler getirmiştir.

Gazetenin siyasal partilere yakınlığı ekonomi anlayışını da belirlemiştir. Buna bağlı olarak gazetede 2 temel farklı ekonomik yön vardır. İlki Aydın Yalçın ve YTP çizgisindeki liberal ekonomi anlayışı, diğeri ise TİP çerçevesinde gelişen ve liberal ekonominin ülke gerçekleriyle uyuşmadığı ve sosyal adaleti sağlamadığı gerekçesiyle savunulan devletçi politikadır. Hatta son döneminde CHP ve İnönü, devletçilik ilkesinden uzaklaştığı için suçlanmıştır.

Siyasal eğilim değiştikçe yazar kadrosunun da değiştiği görülmektedir. Liberal isimler olan Aydın Yalçın ve Nilüfer Yalçın'dan sonra gazetenin son döneminde Aziz Nesin'in köşe yazılarıyla katkıda bulunması bu değişimlerin önemli göstergeleridir.

Sonuç olarak; *Öncü* gazetesinin yayımlandığı dönem içinde, siyasal iktidarın meşruiyet aracı olarak çalışmasının yanı sıra değişen sahiplik yapısıyla birlikte farklı siyasal kimlikler çizdiği kesindir. Siyasi taraflılığın net bir şekilde okunabildiği *Öncü*, gazete yönetimindeki kişilerin elinde bir parti sözcüsü gibi çalıştırılmıştır. Bu anlamda gazete, basın tarihi içinde 'özgür basın' olarak değil, 'siyasi olarak bağımlı' gazeteler arasında yer almıştır.

Notlar

¹ Gazetenin uzun bir süre başyazarlığını yapan Aydın Yalçın, siyaset bilimci, gazeteci ve yazardır. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni bitirdikten sonra 1941'de aynı fakültede iktisat asistanlığına atanmış, 1947'de London School of Economics'te öğrenimini ilerletmiş ve araştırmalar yapmıştır. Yalçın, Ankara Üniversitesi Senatosu tarafından 1955'te profesörlüğe yükseltilmiştir ancak Milli Eğitim Bakanlığı tarafından profesörlüğü onaylanmayınca, istifa etmiştir (Işık, 2007, 3789-3790). Bu dönemde, Siyasal Bilgiler Fakültesi'nden bazı hocalarla birlikte 1954'te Forum dergisini çıkaran Yalçın, 1955'te DP'den ayrılan bir grup milletvekilinin HP'yi kurmasıyla bu partiye destek vermiş ve daha sonra da partiye katılmıştır. HP'li Forumcular arasında Aydın Yalçın, Şerif Mardin, Münici Kapanı, Muammer Aksoy, Coşkun Kırcı, önceleri DP mensubu olan Turan Güneş, Cemal Aygen gibi isimler vardır. Dergi, partinin resmi yayın organı olmasa da açık destek vermiştir (Çakmak, 2007, 51). Yalçın, 1958-1960 yılları arasında Columbia Üniversitesi'ne ziyaretçi profesör olarak davet edilmiş ve bu üniversitede, Türkiye'nin iktisadi kalkınması konusunda doktora dersleri vermiştir. 1959'da Rockefeller Vakfı'ndan aldığı mali destekle Standford Üniversitesindeki Hoover Enstitüsü Kütüphanesinde çalışmalar yapmış (Yalçın, 1979, 5), 27 Mayıs 1960 Darbesi'nden sonra Türkiye'ye ve Siyasal Bilgiler Fakültesi'ndeki görevine profesör olarak dönmüştür. YTP'nin kurucuları arasında da yer alan Yalçın, Ekim 1969'da Adalet Partisinden Ankara milletvekili seçilmiştir (Işık, 2007, 3789-3790). 1973 yılında parlamentodan tekrar üniversite hayatına dönmüş ve 1976-1977 ders yılında SBF doktora programında Türkiye'nin İktisadi Gerileme ve Kalkınma tarihi konusunda ders vermiştir (Yalçın, 1979, 5).

² Müşerref Hekimoğlu, Ankara Kız Lisesi'nden ve DTCF Alman Filolojisi'nden mezun olmuştur. Gazeteciliğe 1948 yılında Hayat dergisinde başlamış, İstanbul'da Yeni Sabah, Akşam, Cumhuriyet gazetelerinde köşe yazarı olarak çalışmıştır. 27 Mayıs 1960'tan sonra gazeteciliğe Ankara'da devam eden Hekimoğlu, eşi Kuvvet Başarır'la birlikte *Öncü* gazetesinin sahibi olmuştur. 1972 yılında kurulan ANKA Ajansı'nın kurucuları arasında yer alan Hekimoğlu, Altan Öymen'in milletvekili olmasının ardından 1977 yılında ajansın Yönetim Kurulu Başkanlığı ve Genel Müdürlüğü görevini devralmıştır. Vefat ettiği yıl olan 2004 yılında ANKA'nın Onursal Başkanı olarak Hekimoğlu'nun, 27 Mayıs'ın Romanı, Başkent Günleri, Suna Kan: Öz Şarkısını Duyuran Keman'ın da aralarında bulunduğu çok sayıda kitabı ve Almancadan Türkçeye kazandırdığı eserleri bulunmaktadır. Sürekli basın kartı sahibi olan Hekimoğlu, Cumhuriyet gazetesinin "Ankara ANKA" adlı köşesinde ve *Cumhuriyet Dergi*'de haftalık yazılar kaleme almıştır. Mimoza dergisinin Cumhuriyet'in 75'inci yılı kutlamaları dolayısıyla yaptığı "75 Yılda 75 Başarılı Kadın" anketinde "Gazetecilik Mesleğinin Kadın Öncüsü" olarak ödüle layık görülmüştür. Müşerref Hekimoğlu'nun eşi olan Kuvvet Başarır, ANKA'nın İstanbul temsilciliğini de yapmıştır.

³ İlgili yazıların, o dönem, Türkes'ten aldığı direktiflerle Müsteşar Yardımcısı Albay Fuat Uluç'un yazdığı söylentileri vardır (İpekçi, Coşar, 425). Ülkü ve Kültür Birliği ile ilgili *Öncü*'de yer alan metinlerden ilki 'Ülkü ve Kültür Birliği Başkanlığı Kuruluyor' başlıklı haberdır. Bu haberde, Birlik için hazırlanacak kanun tasarısında belirtilenler aktarılmıştır. Buna göre; Millî Eğitim Bakanlığı, Diyanet İşleri Başkanlığı, Vakıflar Genel Müdürlüğü, Basın Yayın Genel Müdürlüğü, Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü bu yeni teşkilata bağlanacak, bütün Bakanlıklarla üniversiteler ve özel kurumlar teşkilatla birlikte çalışacaktır. Başbakanlığa bağlı olarak 'Ülkü ve Kültür Birliği Genel Başkanlığı' tasarısının gerekçesi, 'Türk ulusunu çağdaş uygarlık seviyesine ulaştırmak, Atatürk devrimlerini en uzak köylere ve vatandaşlara kadar yaymaktır (Öncü, 27 Ekim 1960.) Daha sonra gazetede 9 Kasım 1960'ta tasarının hazırlandığı bilgisini veren haberin metninde şu bilgiler yer almıştır: "Türkiye'yi 12 Bölgeye ayırarak, teşkilatını genişletecek olan Ülkü ve Kültür Birliği Genel Başkanı, Bakanlar Kurulu'nun tabii üyesi olacak ve altı yıl süre vazife görecektir. Bu süre içinde ancak, ahlâki zaaf ve idari yetersizlik sebeplerinden biri ile kendisini seçen heyetin karar ve tasvibi alınarak uzaklaştırılabilecek, bunun dışında, hiçbir suretle azli veya bakanlık emrine alınması mümkün olmayacaktır ('Ülkü ve Kültür Birliği Tasarısı Hazır', *Öncü*, 9 Kasım 1960.) Bu haberlerin hemen ardından Birlik hakkındaki yazılar *Öncü*'de yer almaya başlamıştır: 'Ülkü ve Kültür Birliği Genel Başkanlığı Kanunu ve Gerekçesi (Öncü, 10 Kasım 1960.) 'Ülkü ve Kültür Birliği Başkanlığının Gayeleri' (Öncü, 11 Kasım 1960), 'Ülkü ve Kültür Birliği: Teşkilatın Ana Bölümleri' (Öncü, 12 Kasım 1960), 'Sonuç-Maddelerin Gerekçesi' (Öncü, 13 Kasım 1960), 'Ülkü ve Kültür Teşkilatı' (Öncü, 14 Kasım 1960).

Kaynakça

- Akgün, S. K. (2009). *27 Mayıs: Bir İhtilal Bir Devrim Bir Anayasa*. Ankara: ODTÜ Yayıncılık.
- AnaBritannica Genel Kültür Ansiklopedisi. (1990). Yeni Türkiye Partisi. Cilt: 22, İstanbul: Ana Yayıncılık.
- Avcioğlu, D. (1998). *Türkiye'nin Düzeni*, 2. Kitap. İstanbul: Tekin Yayınevi.
- Bektaş, A. (2000). *Kamuoyu, İletişim ve Demokrasi*, İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Burçak, R. Salim. (1988). *Türkiye'de Askeri Müdahalelerin Düşündürdükleri*. Ankara: Gazi Üniversitesi Basın Yayın Yüksekokulu Matbaası. 1988.
- Çakmak, D. (2007). *Forum Dergisi:1954-1960*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Doktora Tezi.
- Duayen Gazeteciler 3. (2005). (S. Coşkun, Ed.) Ankara Üniversitesi İletişim Araştırma ve Uygulama Merkezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Duayen Gazeteciler. (2003). (S. Coşkun, Ed.) Ankara Üniversitesi İletişim Araştırma ve Uygulama Merkezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Erkanlı, O. (1972). *Anılar... Sorunlar... Sorumlular*. İstanbul: Baha Matbaası.
- Esendir, H. (2007). *Babiâli'nin Meşhurları*. İstanbul: Kaynak Yayınları.
- Faik, B. (2003). *Matbuat Basın Derkeen...* Medya. 4. Cilt, İstanbul: Doğan Kitap.
- Gürkan, N. (1998). *Türkiye'de Demokrasiye Geçişte Basın (1945-1950)*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Gürsoy, İ. (2013). *Medyadaki Darbe Geni*. İstanbul: Kaynak Yayınları.
- Hale, W. (1996). *Türkiye'de Ordu ve Siyaset*. (Çev. Ahmet Fethi). İstanbul: Hil Yayınları.
- Hekimoğlu, M. (1975). *27 Mayıs'ın Romanı*. İstanbul: Çağdaş Yayınları.
- Hekimoğlu, M. (1990). *Başkent Günleri*. İstanbul: Çağdaş Yayınları.
- Işık, İ. (2007). *Türkiye Edebiyatçıları ve Kültür Adamları Ansiklopedisi*. Cilt: 9. Ankara: Elvan Yayınları. s. 3789-3790.
- İpekçi, A. (1966). *Basının Kendi Kendini Kontrol Sistemi*, Ekonomik ve Sosyal Etüdler Konferansı Heyeti. (Teksir).
- İpekçi, A. ve Coşar, Ö. S. (1965). *İhtilalin İç Yüzü*. İstanbul: Uygun Yayınevi.
- Karluk, R. (2009). *Türkiye Ekonomisinde Yapısal Dönüşüm*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Keyder, Ç. (2004). *Türkiye'de Devlet ve Sınıflar*, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Öymen, Ö. (2011). *Bir İhtilâl Daha Var*. (E-Kitap). İstanbul: Dogan Egmont Yayıncılık.
- Öztuna, Y. ve Gökdemir, A. (1987). *Türkiye'de Askeri Müdahaleler*. İstanbul: Tercüman.
- Seyhan, D. (1966). *Gölgedeki Adam*. İstanbul. Yayınevi yok.
- Şimsek, M. (2006). *Yarım Kalan Devrim Rüyası*, İstanbul: Alfa Yayınları.
- Taş, O. (2012). *Gazetecilik Etiğinin Mesleki Sınırları*. İstanbul: İletişim Yayınları.

Üner, C. (1971). "Türkiye'de Otomobil Sanayiinin Tarihçesi". *Mühendis ve Makine Dergisi*, Sayı: 166 (261-267)

Weiker, F. W. (1967). *Amerikalı Fransız ve Rus Gözüyle 1960 Türk İhtilali*. (M. Ergin, Çev.). İstanbul: Cem Yayınevi.

Yalçın, A. (1979). *Türkiye İktisat Tarihi: Osmanlı İktisadında Büyüme ve Gerileme Süreci*. Ankara: Ayyıldız Matbaası.

Yalçın, T. (2010). *İhtilaller, Darbeler Arasında Gazetecilik ve Kitapçılık Anılarım*, İstanbul: Toker Yayınları.

10 Ocak ve Ötesi. (1963). İstanbul: İstanbul Gazeteciler Sendikası Yayınları.

Sürelî Yayınlar

Akşam, 28 Mayıs 1960.

Cumhuriyet, 27 Mayıs 1960.

Hürriyet, 28 Mayıs 1960.

Milliyet, 1 Eylül 1961.

Öncü, 26 Ağustos 1960 – 17 Kasım 1962.

Ulus, 3 Eylül 1961.